

Izhaja štirinajstdnevno. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Turjaški trg 2/II. — Naročnina znaša mesečno 4 Din. Za Italijo mesečno L 1.50. Posamežna številka stane Din 2 —

24. IV. 1920

Naša pot je dolga in strma kakor pot na Golgoto. In ob tej poti je nešteto postaj, nešteto težkih in bridkih, krvavih postaj kakor ob poti na Golgoto. Na teh postajah ni križev, ki bi našim potomcem oznanjali vekovečen spomin, ni plošč iz belega mramora, na katerih bi bila z zlatimi črkami napisana imena tistih, ki so omahnili pod krutim, prekrutim udarom. Na postajah jih ni; a v naših dušah so plošče, trdne in močne, kot da so vlite iz brona, in na teh ploščah je rdeč, krvavordeč napis, ki je neizbrisen na vekomaj.

Zaloška cesta. Iz Vodmata se je utrgal temen oblak proletarcev in je kot preteč hudournik hitel proti mestu. V mestu pa, tam na Bleiweisovi cesti so sedeli črni gospodje in so vztrepetali. Pa so poslali kordon oboroženih hlapcev in so dali trd ukaz: »Sprožite!« Ena sama beseda iz ust črnih gospodov, ena sama kretnja v belo rokavico zavite desnice — pa je omahnilo štirinajst žuljavih, poštenih življenj, bolj poštenih kakor tistih — saj tista roka je bila zato zavita v rokavico, ker je bila brez žuljev in je bila namesto njih okovana z ostrimi, nagnusnimi kremplji kakor roka hudičeva.

Kri se je poredila v prah, v občestnem jarku se je strnila rdeča mlaka. Tista kri, ki je prav do poslednjega trenutka v tovarni in delavnici porajala iz sebe zlata bogastva, tista kri, ki je imela več pravice do življenja kakor črna gospoda na Bleiweisovi cesti in v mestu in drugod.

Še popoldne in drugi in tretji dan so bile krvave lise na Zaloški cesti, potem so se zabrisale. Nič ne padlim postavil v spomin ne križa ne kapelice — saj tisti, ki jih postavljajo, so dali streljati nanje; toda v naših dušah so plošče, trdne in močne, kot da so vlite iz brona in na teh ploščah je krvavordeč napis, neizbrisen na vekomaj.

Zopet korak naprej.

Internacionalna konferenca v Frankfurtu, ki se je vršila od 17. do 20. marca in katere se je udeležilo 243 delavskih zastopnikov iz 12 dežel, je zopet napravila korak naprej na potu združitve vseh proletarskih sil v boju proti novi vojni in fašizmu. Konferenca je po pravici vzbudila velik interes med internacionalnim odrastlim in mladim proletariatom. To je bila prva internacionalna konferenca po zasledbi rurskega ozemlja. Konference so se udeležili komunisti, revolucionarni sindikalisti in social-demokratski delavci.

Frankfurtska konferenca ni bila samo manifestacija vedno krepkejše enotne fronte proletariata (ne mislimo enotne fronte g. Štefanoviča in drugih — ičev), ampak je bila predvsem posvetovanje revolucionarnih proletarcev, kako konkretno organizirati boj proletariata proti novi vojni in fašizmu, kako zbrati raztresene proletarske sile, da se jih povede v boj proti reakciji.

Konferenca je sklenila polno praktičnih odredb. Stvoriti kontrolne komisije proletariata, akcijske komiteje itd. Vse te organizacije vodi nadstrankarski

internacionalni akcijski komité, ki bo stopil v stike z vsemi delavskimi organizacijami in če le mogoče sklical internacionalni delavski kongres.

Popolnoma konkretna navodila je sklenila konferenca posebej za boj proletariata Francije, Nemčije, Italije, Češke, Rumunije in Poljske.

Konferenca je istotako izdelala konkretni načrt za internacionalni boj proti fašizmu.

Konferenca se je zavedala, da igra v boju proti novi vojni in fašizmu delavska mladina najvažnejšo vlogo in je izrazila svoje prepričanje, da bo delavska mladina tudi v bodoče tako goreče vršila svojo dolžnost kot doslej.

Za povečanje, oživljenje in enotno organiziranje odpora proletariata proti vojni in fašistovski nevarnosti se je sklenilo, da se priredi od 15. do 22. aprila internacionalni propagandistični teden.

Prvi veliki korak je storjen, pot je začrtana.

Proletarska mladina na delo!

Vojno imperialistični vojni!

Dol s fašizmom!

Živela internacionalna proletarska fronta!

Gospodarski položaj in gospodarski boj delavske mladine.

Svetovni kongres proletarske mladinske internacionale je sklenil sledeče teze o gospodarskem položaju in boju delavske mladine. Vsak mladi, pa tudi odrastli proletarec mora te teze natančno poznati.

*

1. Položaj delavske mladine se je danes, štiri leta po koncu vojne, tako poslabšal, da postaja za njo vedno bolj grozeča nevarnost obubožanja v masah in težke telesne in duševne propasti. Boj za gospodarske zahteve delavske mladine je pod temi okolščinami postal že boj za golo življenjsko potrebo in za ohranitev življenja in zdravja delavske mladine.

Že imperialistična svetovna vojna je težko zadelo delavsko mladino. Vsled težkega izkoriščanja v industriji, ki se je preuredila za vojne potrebe, vsled odprave vseh zaščitnih zakonov, vsled lakote, tuberkuloze, je izšla iz vojne delavska mladina telesno in duševno izčrpana. Njej se je pridružila še ona nova generacija delavske mladine, ki je bila med vojno še deca in ki je rastla sredi obubožane delavske rodbine, v pomanjkanju najpotrebnejšega in ki je imela že naprej slabo telesno odporno silo. To so bili predpogoji, pod katerimi je delavska mladina občutila posledice propasti kapitalističnega go-

spodarstva in kapitalističnih poizkusov, da gospodarstvo obnovi s še hujšim izžemanjem delavskega razreda.

2. Obupni poizkusi kapitalizma, da vzpostavi svoje gospodarstvo na račun delavskega razreda, se vrše danes v obliki ofenzive kapitala, ki traja že dve leti na celem svetu in hoče oropati delavstvo ne samo pičlih pridobitev povojne dobe, nego ga tudi potisniti na tako nizek življenjski nivo, kakršnega poznamo samo v dobi, ko še ni bilo strokovnih organizacij. Izprtje in brezposelnost v masah, nepopolna zaposlitev, občutno znižanje mezd, podaljševanje delovnega časa, naskoki na strokovne pravice in organizacije — to so gospodarski znaki ofenzive kapitala, ki imenovana gospodarska bojna sredstva združuje z najostrejšimi političnimi in vojaškimi sredstvi do fašizma in belega terorja. Vlogo znižanja plač v deželah srednje in vzhodnje Evrope s propalo valuto igra vedno napredujoča izguba denarne vrednosti in z njo združena draginja ter naraščajoča davčna bremena in daje tako kapitalističnemu pohodu obubožanja skrit, a še ostrejši značaj. Ofenziva kapitala je že v celi vrsti dežel osvojila najvažnejše pozicije delavskega razreda ne da bi se že končala ter se je v drugih deželah (zlasti srednjeevropskih) šele v zadnjem času pokazala v svoji največji ostrosti.

Noben del delavskega razreda ne trpi toliko v tem času kot mladina. Mladina s svojo oslabiljeno odporno silo ne občuti samo udarce, ki padajo po delavstvu, temveč mora prestati še mnogo hujše in pogostje celo preje kot odraslo delavstvo znižanje mezd in podaljševanje delovnega časa. Brezposelnost v masah posebno trdo zadeva mladi proletariat, ker je v največ slučajih izključen od podpore ali pa sprejema samo malenkostne podporne zneske, ter ga spravlja v najtežjo opasnost. Tudi izkoriščanje in reakcija v vaještvu narašča povsod.

Razmerje mladinskega dela do dela odraslih delavcev še posebno poostrejuje položaj proletarske mladine. Često in posebno v rokodelstvu prihajajo mladi delavci v obrat na škodo odraslih delavcev, in povišujejo na ta način brezposelnost. Njihove nizke mezde vplivajo na mezde odraslih. Delovni čas omladincev se podaljšuje, da bi se delovni čas odraslega delavca lahko spremenil v nepopolno zaposlitev. Delavska mladina se v množicah uporablja kot štrajbreher napram odraslemu proletariatu.

3. Delavska mladina ne more prenašati tega bednega stanja brez dejanj in brez obrambe, če se hoče obvarovati najhujšega obubožanja. Ona mora stopiti v najostrejši boj proti ofenzivi kapitala, proti obubožanju!

In že se pojavlja povsod pod pritiskom naraščajoče bede in kot posledica propagande proletarske mladinske internacionale (PMI) gibanje v množicah delavske mladine, tu in tam zaplapolajo spontane demonstracije in štrajki mladih delavcev in vajencev. PMI vidi v tem gibanju izraz pojavljajoče se in naraščajoče odporne volje mas delavske mladine ter je globoko prepričana, da spada boj za gospodarske bojne zahteve proti vedno večji bedi k najvažnejšim nalogam mladinskih organizacij v sedanji epohi. V tem boju mora stremeti mladinska organizacija, da zbere najširše množice delavske mladine, ker le na ta način more postati obramba uspešna.

4. Iz dosedanjega gospodarsko-strokovnega dela morajo mladinske organizacije umeti za bodoči čas posebno važen nauk, da samo splošna propaganda v tisku in na zborovanjih nikakor ne zadostuje, da bi se prodrlo v mase in se jih spravilo v gibanje za nujne zahteve. V bodoče morajo mladinske organizacije pred vsem in bolj kot dosedaj preložiti svojo propagando v dejanske globine množic, to se pravi uporabljati javna zborovanja le omejeno in preložiti glavno težišče na zborovanja po obratih in strokovnih organizacijah. Za ustvaritev obratnih in šolskih celic je potrebno praktično delo mladinskih organizacij na gospodarskem polju. In baš dnevna in trajna konkretna udeležba na vseh življenjskih vprašanjih delavske mladine ustvarja med množicami zaupanje do mladinske organizacije. Ta udeležba se mora iz-

ražati v tem, da naše organizacije in njeni člani takoj na konkreten način zavzamejo stališče napram vsakemu gospodarskemu delavskemu vprašanju in vsakemu mezdnemu gibanju v obratu, kraju in deželi, ki zadeva tudi omladince, napram vsem porajajočim se vprašanjem v strokovnih organizacijah, napram vsakemu izrazitemu slučaju izkoriščanja, vsem važnim dogodkom v obrtnih šolah itd. ter stavijo k njim gotove predloge. Niti enega meznega in stavkovnega gibanja delavstva ne sme več biti, ne da bi mladinska organizacija zavzela v njem stališče s konkretnimi zahtevami za mladino v prizadetem delu delavstva. Toda ne smejo se omejiti na propagando v tisku, ampak morajo razviti odločno delavnost v strokovnih organizacijah, da bi le-te nastopale za nje, in morajo vreči svoje zahteve kot parole tudi med mase prizadete delavske mladine. V slučaju spontanosti stavkovnih gibanj mladih delavcev in vajencev, jih mora mladinska organizacija podpirati (potom formuliranja in zastopanja njihovih zahtev, potem vzpostavitve zvez z odraslim delavstvom, potem ustanovitve bojavnega fonda itd.) in stremeti, da prevzame vodstvo. Njena prva in glavna naloga v takih slučajih je doseči pomoč in sodelovanje odraslega delavstva in strokovne organizacije pripraviti do tega, da sprejmejo in branijo zahteve v boju se nahajajočih mladih delavcev.

Na podlagi takega stalnega dela v strokovnih organizacijah in obratih, ki je tesno spojeno z dnevnim življenjem delavske mladine, se bodo pojavile mogočne akcije, h katerim mora mladinska organizacija voditi množice delavske mladine v naslednjem časovnem razdobju v boju proti ofenzivi kapitala. Ker pa je mogoč boj proti kapitalu samo potem celokupnega delavskega razreda, morajo mladinske organizacije posvečati delu v strokovnih organizacijah največjo pazljivost, da se pridobi strokovne organizacije za boj za zahteve delavske mladine. Vsak član mladinske organizacije je dolžan priključiti se strojni strokovni organizaciji. Zato je v bližnji dobi največja nujnost, da se praktično pristopi k organiziranju konferenc strokovno organiziranih članov mladinske organizacije in njih združitvev v frakcije, kar je bilo predvideno že v dosedanjih sklepih.

5. Ofenziva kapitala ni samo čisto gospodarski pojav, nego poostreno uporabljanje vseh reakcionarnih sredstev, da potlači delavski razred s ciljem, zvaliti nanj vse stroške za obnovev političnega in gospodarskega gospodstva kapitalizma. Delavski razred se je more zato obraniti samo tedaj, če se posluži vseh političnih in gospodarskih bojvnih sredstev. Samo odločen razredni boj more rešiti delavsko mladino današnjega položaja.

Predpogoj za boj delavske mladine proti ofenzivi kapitala je enotna fronta mladih in odraslih de-

lavcev. Izoliran boj mladine je nemogoč. Delavska mladina mora danes glasneje kot sploh kdaj zahtevati, da se jo uvrsti v bojno fronto in da najodločnejše zastopa njene zahteve odraslo delavstvo. Tega ne zahteva od delavskega razreda samo potreba, imeti mlad naraščaj, nego tudi popolnoma neposredni lastni interesi odraslih delavcev, ki ne smejo več trpeti poslabšanja svojega položaja radi konkurence lastnih sinov.

6. Reformistične strokovne organizacije, ki so organizirane v amsterdamski strokovni internacionali, se dosedaj niso zmenile za ogroženo stanje delavske mladine. Še huje! Organizatorične zapreke, ki otežkočajo ali onemogočajo vstop mladih delavcev in vajencev v strokovno organizacijo, ostajajo še nadalje, da, ponekod so se celo povečale. Reformistične strokovne organizacije nosijo tako težki del odgovornosti za ojačeno izkoriščanje delavske mladine in za njeno izrabljanje za stavkokaze. Pogosto so izdale interes mladega proletariata, da se izognejo težjim bojem.

Desno socialistična mladinska internacionala je ravnala v tem oziru kakor reformistične strokovne organizacije.

7. Desno socialistična mladinska internacionala je v Salzburgu po diktatu amsterdamske strokovne internacionale odbila predlog proletarske mladinske internacionale (PMI) za svetovni kongres mladih delavcev ter je nasprotno sprejela program gospodarskih »zahtev«, ki jih pa mora delavska mladina najostreje zavrniti. Popolnoma ničvreden sleparski značaj tega programa sedanjosti označuje v dovoljni mri dejstvo, da se nedotakne niti z eno besedo mezdnih razmer in brezposelnosti delavske mladine. Štirideski dopust manjka, zahteva po dopustu je popolnoma nedoločena in namesto nujnih zahtev proti izkoriščanju v vajenstvu se nahajajo samo splošne fraze o »reformah« in »preureditvi«. S tem salzburškim programom so internacionalni voditelji desno socialističnih mladinskih organizacij in amsterdamske strokovne internacionale še enkrat pokazali, da dosedaj niso še pripravljeni boriti se proti obubožanju delavske mladine in da njenemu položaju sploh ne posvečajo niti malo resne pozornosti.

8. Rdeča strokovna internacionala je od svojega početka delala za to, da se uvrsti delavsko mladino in njene zahteve v strokovni boj. Njene organizacije in njej pripadajoče manjšine so v navalu kapitala pokazale najsilnejši odpor in so se zavzele za zahteve proletarske mladine. Svetovni kongres PMI pozdravlja rdečo strokovno internacionalo, ki je sklenila, boriti se proti obubožanju delavske mladine in sprejeti njene bojne zahteve.

9. Svetovni kongres se je po predhodnem pretehtavanju današnjega položaja delavske mladine

uveril, da je neposredna naloga celokupnega mladega proletariata v tem trenutku boriti se zlasti za sledeče nujne zahteve:

A. Splošne zahteve za vse mladince do 18. leta.

1. Popolna prepoved otroškega dela in borba proti njemu.

2. Najnižje plače morajo dosegati ekstenzni minimum. Za mlade in odrasle delavce obeh spolov ista plača za isto delo. Napredujoče povišanje vajenških mezd tekom učne dobe.

3. Boj proti podaljševanju osemurnega delavnika. Strokovni pouk všteti v delovni čas. Izvedba šesturnega delavnika.

4. Enaka brezposelna podpora za mlade in odrasle. Ekstenzni minimum mora biti podlaga brezposelni podpori.

5. Obvezno sprejetje mladih brezposelnih delavcev v obrate in učne delavnice, zagotoviti jim nadaljevanje strokovne izobrazbe, če so morali prekiniti svoje učenje.

6. Štiriinštirideseturni nedeljski počitek.

7. Plačan štirideski dopust na leto. Omogočiti brezplačno bivanje mladih delavcev v počitniških domovih, sanatorijih itd.

8. Prepoved nočnega in nedeljskega dela za vse mlade delavce do izpolnjenega 20. leta.

9. Prepoved, da bi se zaposlili mladi delavci do izpolnjenega 20. leta v strokah in obratih, ki so nevarni zdravju mladine.

10. Obvezna in brezplačna strokovna izobrazba do 18. leta (ustanovitev obrtno-nadaljevalnih šol, vajenških oddelkov itd.).

11. Preložiti šolski pouk in dnevni čas, vračunati ga v delovni čas in ga tudi plačati. Popolna odprava večernega, nedeljskega in sobotnega pouka. Brezplačna učna in učilna sredstva. Šolski sveti morajo imeti pravico, da soddločajo pri učnem načrtu in se udeležujejo šolske uprave.

B. Vajeniška zaščita.

12. Prepoved slabega ravnanja z vajenci. Stroge določbe o posedovanju vajencev.

13. Odprava individualnih učnih pogodb. Vajenci se morajo sprejeti v kolektivne pogodbe.

14. Kontrola strokovnih organizacij in obratnih svetov nad zaposlenjem vajencev.

15. Dveletna učna doba.

Svetovni kongres PMI poziva celokupno delavsko mladino, da stopi v boj za uresničenje teh zahtev, ako se noče udati v vedno mračnejšo usodo.

»Na sedanji razvojni stopnji meščanskega reda je imperializem kapitalistična resničnost, pacifizem zadnja kapitalistična ideologija« K. Zetkin

Internacionalni boj.

Ko je l. 1847. »komunistični manifest« oznanil delavskemu razredu plamteče besede: »Proletarci vseh dežel, združite se!« je s tem dejal, da si morajo izkoriščani in potlačeni vseh dežel podati roke preko vseh mej za skupen boj proti skupnemu sovražniku.

Ta parola, proroško izgovorjena pred 75 leti v času začetka kapitalizma, je postala danes najneposrednejša in živa potreba proletariata.

Noben delavski razred katerekoli dežele se danes ne more uspešno boriti brez pomoči delavstva drugih dežel. Boj proti ofenzivi kapitalizma je danes brezsmiseln brez internacionalnega skupnega delovanja delavstva in brez enotnega internacionalnega vodstva.

In poskus, boriti se proti ofenzivi kapitala v okvirju ene same dežele se razbije ob internacionalni solidarnosti kapitalističnega razreda proti delavskemu razredu. Potreba skupnega boja proti ofenzivi kapitala je tem večja, ker ta boj ni več čisto gospodarski, ampak je obenem političen boj, v katerem uporablja buržuazija vsa reakcionarna, brutalna sredstva, ki jih lahko zlomi proletariat le v skupnem internacionalnem odporu in napadu. Tako naraste za delavski razred neobhodna potreba internacionalnega vodstva boja proti obubožanju in proti ofenzivi kapitala. Ta potreba obstoja v prvi vrsti za delavsko mladino.

Kajti mladi proletariat preživlja težke ure. Ramo ob rami se borijo kapitalisti vseh dežel proti delavskemu razredu. Gre za življenje in obstoj proletariata, za biti ali ne biti kapitalizma. Kapital ne sili

samo delavske mladine v vseh deželah v isti položaj in bedo — ampak kapital nastopa proti njej kot velika sklenjena, sovražna sila. »Le en sovražnik je, ki ga vsi sovražimo, le ena svoboda osvobodí nas vse!«

Danes ponovno hujska francoski kapitalizem na novo, imperialistično vojno in fašistovske bande v vseh deželah ga vneto podpirajo — ali francoski in nemški kapitalisti bodo naenkrat postali prijatelji in bodo šli skupno v boj, če odreče poslušnost proletariatu ene ali druge dežele. To je dokazal in dokazuje kapitalizem ob vsaki generalni stavki proletariata ene dežele, to je dokazal kapitalizem pri pariški komuni l. 1871. in veliki ruski revoluciji.

Delavski mladini morajo biti njeni domači izkoriščevalci sovražniki in njeni delovni sodrugi onstran mej — bratje. Delavska mladina ne pozna playo-belo-rdečih, zeleno-belo-rdečih, niti črno-belo-rdečih domovin, ampak pozna samo eno — **rdečo domovino.**

Hujskanje na novo vojno, pripravljanje novega svetovnega klanja — združuje delavsko mladino vseh dežel še tesneje v — proletarsko mladinsko internacionalo.

Delavska mladina vseh dežel se bori pod enotnim vodstvom v internacionalnem okvirju

proti ofenzivi kapitala,

proti obubožanju delavske mladine,

proti novi vojni,

proti fašistovskim bandam vseh dežel, vseh barv in imen,

za socialistično reorganizacijo mladinskega dela,

za osvobojenje celokupnega izkoriščanega razreda.

E. K-čič:

[Milo Klopčič]

Plamteči okovi.

Nas, ki ste nas bičali v obraz, na križ pribijali,
telesa nam razpeli,

ki nas prestrašil ni nasilni vaš pokret,
ko ste nam vse odvzeli,

nas, ki davno smo spregledali
in se zakleli,

da v metež potegnili bomo svet,
ki ga objeli,

v obročih svojih rok jeklenih bomo zvijali,
da oteli

iz tega objema bomo novo jedro zase
za vse čase,

nas, pred katerimi vesoljstvo vse trepeče,

nas, ki borimo se za zore nove,

naš pahnili ste v ječe,

nas uklenili v okove.

A le za hip, despotje,
ker to je le trenotje!

Saj sveta ni moči nam odvzeti;

ker mi smo os zemlje,

le krog katere more se in mora svet vrteti!!

Le vrti se, vrti — — — Hitreje, hitreje,

da os se razgreje,

da zublji se bodo kresali, kresali,

v plamenih do neba se bodo pognali,

zanetili morja,

rudeča obzorja! — —

— — — in zidovi moje ječe se razmikajo

v žareče se livade stikajo — — —

Delovni čas.

»Čas je zlato! Čas je zlato!« V vseh delavnicah, tovarnah, pisarnah, na vseh cestah nam doni na ušesa klic kapitalistične družbe: »Čas je zlato, čas je možnost, napraviti profit in se mora izkoristiti do poslednje sekunde.« Kajti kapitalist je naložil kapital v svoje obrate in vsaka minuta mu kupi profit. On ne pozna niti počitka — za svoje orodje in svoje delavce. Sebe seveda izvzema. Zato pa je njegov največji interes, da delavci ne skrbijo samo za vrtenje strojev, nego da tudi nje zaposli kolikor je največ mogoče. Saj kapitalist ne plača storjenega dela, temveč ceno delovne sile, to se pravi: samo toliko, da more delavec znova pridobiti sile in preživljati rodino. Za plačo kupi delavčovo duševno in telesno silo, njegovo dušo in telo s kožo in lasmi ter ga tako prisili, da ustvarja vrednosti in sicer ne samo toliko časa, da mu lahko kapitalist plača njegovo delovno silo. Kajti potem ne bi imel nobenega profita! Kapitalist prisili delavca, da dela čez ta čas, kajti le na ta način, s tem neplačanim delovnim časom ustvarja on **nadvrednost, profit.**

V dolgih bojih si je priborilo delavstvo skrajšanje prej veljavnega 12—16urnega dela. Kapitalist je pa našel druga sredstva za to, da nadomesti tako izgubljeno nadvrednost, s tem da je z modernejšimi stroji povečal delavčovo delo v osmih urah. Ali kapitalistično izkoriščanje triumfira še danes na polju delovnega časa **mladih delavcev.**

Mladina kot najslabotnejši del družbe bi se morala manj telesno mučiti kot odrasli člani človeške družbe in družba je dolžna, da v interesu zdravega naraščanja s tem računa. Vrh tega se mora mladina tudi izobraževati, učiti, razvijati se telesno in duševno. Zato bi moral znašati delovni čas za mladino največ šest ur.

Ali kapital ne dela v izkoriščevanju razlike med mladimi in odraslimi, med ženo in moškim. On pozna razliko le pri plači. In tako dela danes delavska mladina ne le tako dolgo kot odrasli delavec, ampak ona dela za neprimerno nižjo plačo dalj časa. Ona dela za 50 odstotkov manjšo plačo 8 do 16 ur! In to ne le pri nas, ampak tudi v razvitih kapitalističnih državah. Zakoni na papirju sicer skoraj povsod določajo 8urni delavnik, ali v resnici dela delavska mladina v ogromni večini dežel nad 8 ur. Za vajence v malih obratih in poljedelske delavce pa sploh ni nobenega delovnega časa — tu se dela od zore do trde noči. »Inšpekcija dela« je lepa ustanova na papirju, ali v resnici je samo zavod za zaposlenje par ljudi, da za denar tratijo čas.

Ali kapitalistični pohlep po profitu tudi ponoči ne miruje. Kapitalist, ki hoče popolnoma izkoristiti svoje stroje, gleda, da neprestano tečejo in tej svoji

želji podvrgava delavski razred. Tako je prinesel kapitalistični družabni red s seboj tudi **nočno delo** za delavsko mladino.

Nočno delo za mlade delavce je bilo pred vojno skoraj v vseh državah v veljavi. Svetovna vojna je uničila poslednje zaščitne zakone za delavsko mladino. Popolno telesno izčrpanje je bila edina meja izkoriščanja.

Nočno delo prepovedujejo danes zakoni — ali zopet le na papirju — samo za otroke do 14 let, le v nekaterih deželah do 16 let. **Nočno delo mladih delavcev** je danes splošen pojav in stremljenje kapitalizma gre za tem, da ta položaj še poslabša.

Prav za prav ne bi bilo treba niti omeniti, da kapitalizem niti ne misli na to, da bi dovolil mladini odmor na soboto in nedeljo, ko jo pusti delati 16 do 17 ur dnevno, ko jo zaposluje tudi ponoči. Tu se zopet jasno kaže vsa prevara »socialnih reform« v kapitalistični družbi. Kajti tudi tam, kjer obstojajo tozadevni papirnati zakoni, ki zahtevajo gotov odmor na soboto popoldan in nedeljo, pustijo ti zakoni odprta vrata samovolji kapitalistov. Dočim ko odrasli delavec na soboto popoldan zapusti tovarno, mora vajenec čistiti in pometati, iti v strokovno šolo. Vajenci pri mojstrih morajo pa na soboto še bolj delati kot druge dneve in zvečer dobijo navadno za tedensko plačo — batine in kneftro čez hrbet.

Istotako je z letnim dopustom. Buržujski otroci, ki žive lahko življenje po šolah, imajo vsako leto okrog tri mesece počitnic. Ali delavska mladina, ki gara dnevno 8, 10, 12, 16 ur, ki opravlja nočno delo, ki je telesno ruinirana, nima nobenega dopusta.

Doklej bo to vnebovpijoče razmerje ostalo? —

Dokler ne bo zlomil celokupni delavski razred vseh dežel ofenzivo kapitala in prešel sam v ofenzivo proti kapitalu. In to bo dosegel le potem oztrajnega, neizprosnega razrednega boja svojih strokovnih in političnih organizacij.

Ali temeljito se bo izpremenilo to razmerje šele tedaj, ko si bo priboril delavski razred osvobojenje izpod kapitalističnega jarma.

Dnevno gospodarsko-strokovno delo.

V obratu.

Delo v obratu in strokovni organizaciji je najtesneje spojeno med seboj. Gospodarska vprašanja, ki pridejo na dnevni red v obratu, so istočasno vprašanja strokovnega značaja, s katerimi se pečajo posamezne strokovne organizacije ali celokupno strokovno gibanje. Strokovna organizacija pa zopet temelji na življenju v obratih. Njeni sklepi, njene zahteve izvirajo iz obrata, iz dejanskega položaja in zato je tudi cilj revolucionarnega strokovnega gibanja, da so zgrajene strokovne organizacije na posameznih obratih (in ne na posameznih kra-

jevnih organizacijah). Tako je danes v Rusiji, kjer tovarniški komitè (obratni svet) v enem obratu predstavlja istočasno vodstvo strokovne sekcije tega obrata. Za mladino je važno, da zna skupaj držati delo v obratu in strokovni organizaciji.

Najprej se ozrimo na obrate. Če se vpraša, katero pojé moramo tu obdelovati, je najboljši odgovor na to, da je tu polje našega delovanja tako veliko in brezmejno, kot je življenje samo. Kajti celokupno vsakodnevno življenje mladega delavca v obratu mora biti polje, na katerem temelji vse naše delo.

Pažnjo moramo obračati delovnim pogojem mladega delavca in vajenca v obratu. Plača, delovni čas, higijenske razmere, dopust, strokovna izobrazba, postopanje z vajenci, akordno, nočno delo itd., vse to so polja, kjer je treba zastopati interese mladih delavcev.

Zlasti važen faktor našega delovanja so — vajenci. Ako danes strokovna organizacija sprejme v svoje kolektivne zahteve tudi zahteve vajencev, je to izjema. A še redkejša izjema je to, ako se strokovna organizacija ne omejuje samo na zahtevo po povišanju vajenčeve plače, ampak da zahteva tudi izboljšanje vajeniškega življenja sploh, njegove strokovne izobrazbe itd.

Zato moramo nastopati za brezpogojno in popolno sprejetje vajeniških zahtev v kolektivne pogodbe. Zato se moramo boriti za to, da se določijo v kolektivnih pogodbah celokupni delovni pogoji vajenca. Taka pogodba bi vsebovala približno sledeče točke: plača, delovni čas, dopust, najvišje številke vajencev pri gotovem številu delavcev, učna doba, način strokovne izobrazbe, razmere v strokovni šoli, higijenske razmere, zastopstvo v obratnem svetu itd.

Ko smo že formulirali mezne zahteve vajencev in mladih delavcev, je treba skrbeti za to, da se upozna s temi zahtevami najširše mase delavske mladine. Treba je nastopati na obratnih in strokovnih zborovanjih in tam, razpravljati o interesih delavske mladine. Zato je treba organizirati mladinska zborovanja po obratih in zborovanja strokovno-organizirane mladine. Istočasno je treba pojasniti mladinske zahteve v tisku. V važnih slučajih so potrebni posebni tozadevni letaki.

Našega gospodarskega dela v obratu je nemogoče v zadostni meri predočiti, ako ne omenimo važnosti gibanja obratnih svetov. Gibanje obratnih svetov je nastalo iz delavstva samega kot v bistvu revolucionarno gibanje množic. Buržazija

in reformisti so sicer vedno skušali, da usmerijo to gibanje v druge vode, ali da ga prisilijo samo na eno navidezno existenco. Ali to jim ni uspelo in jim ne uspeva. Naloga obratnih svetov je, da tvorijo v obratu organe gospodarskega gospodarstva proletariata proti kapitalu in da v okviru obrata svoje zahteve priborijo. Že zgoraj smo omenili, da morajo v revolucionarni strokovni organizaciji izvoljeni obratni sveti tvoriti vodstvo tamošnje strokovne sekcije. Dokler pa tega ni, bodo predstavljali obratni sveti napram reformističnim strokovnim organizacijam organ revolucionarnega boja, dočim se bodo reformistične strokovne organizacije trudile, da gibanje obratnih svetov čim bolj ovirajo in omeje. Mi moramo stremeti za tem, da spojimo obratne svete s strokovnimi organizacijami v eno enoto, ki pa mora biti enota razrednega boja in aparat za revolucioniranje strokovnih organizacij. Tako je danes v Nemčiji in tako bo prej ali slej v vseh deželah.

Udeležba mladine pri gibanju obratnih svetov je zato ogromne važnosti.

Mnogo bi bilo treba še pisati o gospodarsko-strokovnem delu v obratu, v njegovem bogatem in živem obsegu. Kajti tu je tako bogato polje delovanja in tako raznobarvno in živo, da ga je nemogoče opisati v enem članku.

In še eno je. To delo pri nas doslej še ni obstajalo, se šele razvija. In ravno tu je pa praksa največ. In iz prakse, iz razvoja tega delovanja bo izšlo nebroj člankov in praktičnih navodil o strokovnem delu mladine v obratih.

Mislino, da najlepše končamo ta članek z besedami nekega sodruga:

»Delavsko gibanje, ki še ni razumelo, da gibanje množic na polju obratnih svetov podpira, organizira, to gibanje še ni nobeno resno revolucionarno gibanje množic.«

»Zgodovina vse dosedanje družbe je zgodovina razrednih bojev.

Svoboden in suženj, patricij in plebejec, baron in tlačan, cehovski mojster in pomočnik, skratka, izkoriščevalec in tlačan sta si stala v stalnem nasprotstvu med seboj, sta vodila neprekinjen, enkrat prikrit, pa zopet odkrit boj, boj, ki se je vedno končal z revolucionarno izobrazbo cele družbe ali s skupnim propadom borečih se razredov.

»Manifest.«

Dečji

vestnik.

Otroški vrtci, domovi in mesta v Sovjetski Ukrajini.

Delavski rajon »Šestoparka« v Harkovu je oddaljeno predmestje. Komunistična strankina celica v tem predmestju je spomladi l. 1921. sklenila, da organizira poletno otroško igrišče. Razpoloženje ljudstva je bilo v začetku nezaupno, vsekakor indifrentno. Poletno igrišče funkcionira na dvorišču podjetja, hitro uspeva. Ravnodušnost starišev je prene-

hala. V jeseni se je otroško igrišče zaključilo z grandiozno slavnostjo, katere se je udeležilo 500 organiziranih otrok. Razstava otroških izdelkov napolnjuje veliko leseno gledališko poslopje in spominja na pravljico — tako lepo in pametno je organizirana. Slavnost so obiskali tudi stariši — za nje je ta slavnost propaganda za idejo socialne vzgoje. Za zimo se je organiziral vrtec iz 100 otrok.

Pomladi se je pripravljalo nov kos zemlje, projektiralo se je vrtove z zelenjavo. Uredi se otroško

igrišče za 1000 otrok. Stariši so zadovoljni s tem, otroci uživajo sadove skupnega življenja in dela. Stariši so že pripravljeni pomagati. Z vsakim dnem napreduje otroška organizacija, otroški vrtec.

2. **Otroški dom.** — Kar se vsak dan ustvarja v otroškem domu, je tako brezmejno novo, tako nenavadno za vse nas, ki smo vzgojeni pod starim sistemom, da vsak pedagog, ki je to šolo v enem letu malo natančneje opazoval, išče vedno novega in v tem, kar pripovedovalec razlaga.

Dečji dom ima svojo etiko, svoje, včasih za nas nerazumljive navade, svoje delovne metode, svoje namene in naloge.

Vse, kar potrebuje kulturni človek za razumno skupno življenje, vse to preskrbijo sami člani doma. In naj bo delo še tako težko, naj bo združeno še s takimi težkočami doma, vendar se izvrši naloga. Kajti v otroškem domu velja načelo: delaj sam, nihče ti ne bo pomagal in čeprav bi prišla pomoč od zunaj, vendar ostane za otroke v veljavi načelo: nič ne pa-de kar tako iz neba.

Ta samostojna organizacija otrok ni uspeh kake vzgojevalne teorije. Ona je rezultat potrebe, povzročena po pomanjkanju učilnih sredstev in službenega osebja. To je rezultat samostojne organizacije otroškega sveta, ki je prišel z ulice in našel instinktivno svojo rešitev v skupnem delu.

Razdelitev dela, tehnična, družabna porazdelba dela nastane tu sama po sebi. Otroški dom je nekaj internat. Pa si ne smete predstavljati pod tem kakega »kloštra« sv. uršulink. Kajti ta internat ni odrezan od življenja, ampak je nasprotno tesno spojen in odvisen od zunanjega življenja.

Posamezni dečji domovi so zvezani med seboj s tem, da drug drugemu pomagajo.

3. **Otroška mesta.** — Otroški domovi nastajajo neverjetno hitro in kot rezultat njihovega uspevanja imamo že v vseh večjih ukrajinskih mestih in naselbinah cela otroška mesta. Večinoma se nahajajo v najlepših delih mest, kjer je prej stanovala aristokracija. In čim bogatejša je hiša, tem prej jo zasedejo otroci; tako so se naselili v najlepše palače Odese in Nikolajeva, v Denikinovo palačo v Taganrogu, v guvernerske palače v Černigovu in Poltavi, v sijajno palačo kneginje Svjatopolk-Mirski itd. Otroška mesta sestavlja cela vrsta pomožnih zavodov: pralnice, kuhinje, kopališča, skupno gospodarstvo, skupne knjižice itd. Če bi hoteli določiti upravni sistem teh otroških mest, bi jim zelo težko dali eno enotno karakteristiko. Kajti njihova uprava nastane na naraven način, ne po kaki zakonsko določeni obliki.

«Oboroževanja, vojna nevarnost, vojno divjanje, vse to je ostalo, ker je ostal vzrok: kapitalizem, razredno gospodstvo buržazije.» K. Zetkin.

Razredna vzgoja proletarske dece

Naša dolžnost je, da proletarsko dečo izobražujemo v duhu socialističnega ideala, da tako ustvarimo že marksistično predizobraženi naraščaj za proletarske mladinske organizacije.

Da ta svoj namen dosežemo, je treba vzgajati otroke intelektualno razredno in moralno, fizično.

Intelektualna vzgoja proletarske dece ima za cilj osvoboditev otroškega razuma od težkega balasta buržujskih laži, zablod in predsodkov; sistematično spoznavanje dece s proletarsko znanostjo s tem, da z marksističnega stališča objasnimo deci naravo in njene razvojne zakone, elementarno zgodovino družabnega razvoja in človeške kulture; razvijanje kritičnih in teoretičnih sposobnosti dece; poostrevanje njenega talenta za opažanje in sklepanje.

Moralna in razredna vzgoja vsebuje: razvijanje socialnega čuta otroka, njegove pripadnosti k delavskemu razredu; razvijanje otrokove ljubezni do tega razreda, njegovega trpljenja in boja; razvijanje ljubezni do kolektivnega (skupnega) dela; razvijanje čuta internacionalne proletarske solidarnosti; izobraževanje in gojenje disciplinirane, odločne volje v proletarski deci; gojenje delavnosti, rednosti, točnosti in discipline v otroku.

Fizična vzgoja ima za cilj, vzgojiti zdrav proletarski naraščaj, kajti le zdravo in razvito telo more nositi voljo do življenja in neustrašen bojevni duh.

V ta namen je treba prirejati bralne, diskusijske večere, igre, izlete v naravo, tovarne, javna poslopja.

Z otroci je treba razviti svobodno, neprisiljene razgovore o dogodkih, ki so jih zapazili otroci sami.

Priporočljive so deklamacije revolucionarnih pesmi, prirejanje kratkih dialogov in scen itd. Dobro je, da je vsaka prireditev zvezana z zabavo.

Kjer je mogoče, naj se uči dečo petja, glasbe, plesa itd.

Za vzgojo samostojnosti dece je priporočljiva: svobodna otroška tribuna, t. j. prirejanje kratkih iger, ki jih otroci sami izumijo in sestavijo. Dečo moramo uporabiti pri raznih nabitih akcijah, za pomoč raznim delavskim organizacijam, za zaprte sodruge itd.

Otroke moramo tudi pripraviti na razne nacionalne in verske praznike, obravnavati z njimi dnevne dogodke, ki se zlasti tičejo dece.

To so sredstva, ki so najbolj mogoča v današnjih bednih razmerah. Sedaj, ko stojimo v pomladi, povdarjamo zlasti, da je koristno prirejanje organiziranih izletov, na katerih dečo mimogrede odkrivamo naravo in njene zakone, razvoj človeške družbe, zgodovino itd. Izleti morajo biti zvezani s petjem, s prosto zabavo in igranjem v naravi, s plavanjem itd.

»Sokol« in proletarska mladina.

»Sokol« je buržujska gimnastična (telovadna) organizacija. Pa bo rekel kdo — ni res, saj je v njej mnogo proletarcev, »Sokol« je čista telovadna organizacija za vse člane človeške družbe, ki govore jugoslovanski jezik, oziroma jezik troedinih plemen. Res je, mnogo mladih proletarcev je vpisanih v »Sokolu«, ker pri nas proletariat nima svoje telovadne organizacije in drugi so pa v njem, ker so žal še pod purgarskim vplivom. Ali njegov cilj, njegova ideolo-

gija, njegovo vodstvo je buržujsko. Še več! »Sokol« se je jasno pokazal ob nešteto prilikah kot črna, reakcionarna organizacija jugoslovanske buržuazije. In ko so se organizirali jugoslovanski fašisti pod imenom »Orjuna«, se je izkazal »Sokol« kot prava bojovna garda buržuazije. Člani »Sokola« so člani »Orjuna«!

Kaj naj store mladi proletarci napram Sokolu? — Ali naj izstopijo?

Ne! Ostanite v njem in vršite v njem razredno-zavedno propagando! Dolžnost zavednih mladih proletarcev je, da pojasnijo nezavednim mladim delavcem v »Sokolu«, kaj je fašizem in katera je pot, po kateri mora hoditi proletarec k — osvobojenju.

Če bi razredno-zavedni mladi proletarci opustili propagando v »Sokolu«, bi s tem izročili buržuaziji nešteto mladih proletarcev tavati še nadalje v temi in nezavedno se boriti proti lastnemu razredu.

»Orel« in mi.

»Orel« se v toliko razlikuje od »Sokola«, da je »Sokol« organizacija liberalne buržuazije, »Orel« pa klerikalne.

Iz »Sokola« se rekrutirajo »Orjunaši« iz »Orla« pa »Orkanci« — klerikalna bojovna organizacija.

Orel je še toliko kvarnejši za mladi proletarijat, ker ga zastruplja z verskimi predsodki.

Zato je naše stališče napram »Orlu« isto kot napram »Sokolu«. Samo, da je treba nasproti »Orlu« razviti tudi še protiklerikalno in protiversko propagando.

Iz sovjetske Rusije.

»Inštitut dela« v Moskvi.

Te dni so prvi učenci inštituta dela položili svoj javni izpit.

Kaj je moskovski inštitut dela? Akademija za študijska dela, visoka šola delovne kvalifikacije, t. j. individualnega in kolektivnega dela.

Vprašanje delovne kvalifikacije igra v produkciji sploh veliko vlogo in je izredno velikega pomena v deželi, kot je sovjetska Rusija. V visoko razvitih kapitalističnih deželah je že davno na dnevnem redu vprašanje o čim smotrenejšem in dobičkanosnejšem izkoriščanju človeškega dela: Taylor-jev sistem nudi primer te »delovne organizacije«, ki dela z vsemi znanstvenimi sredstvi. Rusija je bila doslej nazadnjaška tudi v delovnih metodah. Ideja o čim smotrenejši uporabi človeškega dela je nastala šele z oktobrsko revolucijo. Avtor te ideje je ustanovitelj in vodja inštituta — V. Gastev, star boljševik, ki je 20 let delal kot kovinar v tovarni, mož, ki je isto tako poznan po svojih sijajnih pesmih kot po znanstvenih razpravah o delovnem procesu kovinarja.

Stremljenja Gasteva so zadela na odmev pri vseruskem strokovnem svetu, ki je l. 1920. sklenil, da ustanovi posebni

delovni inštitut. Gastev je započel delo popolnoma v malem, z enim edinim sodelavcem v hotelski sobi. Z dekretom od 24. avgusta 1921 je že postal zavod centralna organizacija države. Zavod, ki je živel spočetka samo od sredstev strokovne organizacije, prejema sedaj pomoč države.

Inštitut se peča samo s študijem telesnega, ne duševnega dela in tudi ne študira vseh vrst telesnega dela, ampak se omejuje na eno določeno polje: obdelovanje kovine. Za študij tega temeljnega delovnega procesa je urejenih do sedaj sedem laboratorijev. V prvem se potom foto-kina fiksira in natančno zmeri gibanje pri delu: n. pr. ko roka udarja s kladivom, nastane svetlobna lisa, ki se fotografira. Na ta način se lahko natančno zmeri hitrost udarca. Drugi — tehnični laboratorij meri živo silo delavca. Trije nadaljnji laboratoriji raziskujejo biologijo, fiziologijo in psihologijo tehnike, tako da se natančno določi telesne in duševne sposobnosti dotičnega delavca pri gotovem delovnem načinu. Pedagoški laboratorij raziskuje metode treniranja pri delu; in zadnji »socialno-inženirski« laboratorij se peča z metodami uprave in organizacije obrata.

Ko so prvi učenci v teh dnevih kot izšolani inštruktorji zapustili zavod, se je pokazalo, da so se v treh mesecih v dveinpolutnem pouku dnevno toliko naučili, kot se nauči vajenec v tovarni v treh letih.

Inštitutu je na razpolago cela vrsta industrijskih podjetij, v katerih se njegovi poskusi potrjujejo in uporabljajo v praksi.

Razen tega ima inštitut knjižnico in muzej. Inštitut izdaja znanstveno glasilo »Organizacija dela« in buletine.

Tako skušajo »barbarski« boljševiki popraviti grehe carskega režima tudi na polju delovnega procesa in povzdige industrije.

Manfreda Anton*:

Mučenik.

Korak ti je truden, počasen,
pogled ti je hladen, teman,
dim, prah se ti v zgubano lice
zaganjata leto in dan,
O, delavec, tih mučenec,
ti lavorjev nisi željan!

Željan si vstajenja iz groba,
ki dneve pretvarja ti v noč.
Živ stroj si med mrtvimi stroji,
tiran izsesava ti moč.
O kakšna je tvoja ideja,
ki zanjo boriš se največ?

Ideja globoka, visoka!
Da človek si — trpká zaveš —
da hočeš kot človek živeti,
da delo rodi naj obrest.
In kakšno je tvoje orožje?
Le trudna, povešana pest.

* To pesem smo prejeli od našega vrlega so-
druga.

Razredna družba.

Kako
dolgo še?

Iv. Francevič:

Najdeni raj.

(Pravljica.)

Na nepoznano, strmo in visoko goro je plezal Človek. Z njegovega obraza je lil pot, ves pomešan s krvavimi kapljami. Roke, vse v žuljih, široke in krepke so se krčevito oprijemale ostrih pečim. Zakaj, globoki prepadi so pretili pogoltniti človeka...

Ne, ne... se je bodril Človek. Treba vztrajnosti, treba napora. Samo slabiči omahujejo in se boje.

Z novo silo, črpajoč jo v veri v sebe, se je vzpenjal na vrh gore... Še nekoliko vratolomnih skokov, strašnih sunkov — in on zmaga...

Globoko so dihale njegove silne prsi, ko je postavil nogo na vrh gore. — Ozrl se je nazaj... Dolga je bila cesta, tam za njim se vijoča in naporna. Prepadi so bili ob njej in ostre pečine... Z gozdom je bila obraščena in noč je bila na njej. Noč ponižanja in razžaljenja. Celih šest tisoč let je minulo, odkar so se zaprla za njim vrata raja, ki mu je izginil izpred oči.

S široko, žuljavo dlanjo si je otrl znoj z zagorelega, mogočnega čela.

Samo v sanjah sem ga gledal, izgubljenega... je rekel. Šest tisoč let ga že iščem. Dokler sem spra-

ševal za cesto, ki vodi k njemu, so se mi posmehovali. Ko sem pa krenil, da najdem brez spraševanja, so se mi rogali in me skušali zadrževati. Jaz pa sem šel vkljub vsemu roganju in vsemu zadrževanju, zakaj vem tisto resnico, da kdor išče, tisti tudi najde.

Stegnil je roko v dolino in ponosno dvignil glavo.

In evo, našel sem ga. Še z gore mi je stopiti v dolino in postaviti nogo na prag in tisto, kar mi je bilo ukraden pred šest tisoč leti, bo zopet moje.

Položil je dlan nad oči in gledal.

Čudno... Prečudno... je vzkliknil. Koliko bogastva in kakšnega bogastva! In vse to je bilo odvzeto Človeku celih šest tisoč let?!... In celih šest tisoč let je imel to samo eden, bog, lasteč si vse to, kot svojo lastnino?!

Stisnil je človek mogočne pesti, da so zavale mišice. V spominu mu je ostal dogodek pred šestimi tisoči leti. Na ukaz boga, ki ni strpel, da bi mu bil Človek enak, je njegov sluga z gorečim mečem izgnal Človeka, ki je bil brez orožja, in ki ni poznal slug. Raj, ki je bil Človekova last, mu je vzel bog z oboroženo silo.

Prezirljivo se je nasmehnil Človek pri tem spominu.

Bal si se, da bi ne spoznal, da sem ti enak... Ha, ha... Nisi vedel, da znam to; samo orožja ni-

sem imel in ne slug, da bi ti dokazal. Ti si pa imel, ker si bil zvit, in zato si me premagal. Vem, kaj si hotel?! Hlapca si hotel imeti iz Človeka. Ponižnega in pokornega hlapca, ki bi oskrboval vrt, te molil in se ti pokoril.

Zamaknil se je v raj pred seboj. Nato se je zdrznil:

»Kakšna bitja hodijo po raju?... Okrogle trebuhe, kakor sod, vsi v tančico oblečeni in z zlatimi verigami? In njih roke so vse mehke, mehkužne... Glej, glej! Kako lomijo svoja hrbtišča pred tistim, ki se pelje mimo njih v zlati kočiji, z zlato krono na glavi,... Kakor da vidim tistega, ki me je, neoboroženega, izgnal iz raja z oboroženo silo?!«

Gledal je pozorneje.

»Hej, kaj vidim?!... Tfu... Molijo ga. On pa gleda na nje in se milostno smehlja. Ej... Sedaj sem spoznal. Da, tisti je, ki me je vrgel iz raja. Le, da je takrat hodil peš in krone ni nosil.«

Oči človekove so se iskrile.

»Ej, raj moj izgubljeni... Še vedno te straži vojak z ognjenim mečem. Boji se gospodar, da bi se ne vrnil Človek. Šest tisoč let je od tistega časa in še vedno se boji... Ha, ha...«

Jel se je spuščati v dolino.

»Nisem več tako boječ,« je govoril, »kakor pred šest tisoč leti. Dolgo iskanje in napor, poniževanje in razžaljenje, ki mu je bilo na ušesa, so me oborožili z mogočnim orožjem, ki zlomi tvoj ognjeni meč, ti vojščak-hlapec krivičnika.« — —

Z naglimi koraki se je približal Človek vratom raja.

Straža ga je pogledala. Vojščak v zlati obleki in z ognjenim mečem je rekel in glas njegov je bil surov in ukazajoč:

»Idi, kakor si šel pred šest tisoč leti! Za tebe ni vstopa!«

»A, si me spoznal,« se je nasmehnil Človek.

»Proklet te je moj in tvoj gospod in te obsodil na delo. Kako bi te ne spoznal?!«

Zopet se je nasmehnil Človek.

»Moj gospod?... Jaz nimam gospoda. Človek sem!«

Ustrašil se je vojak in zamahnil z mečem na Človeka.

»Bogokletstvo so tvoje besede in polne upora. Beži od tod, dokler se nisem razsrdil in te ni zagledal moj in tvoj gospod!«

Tedaj pa se je vzravnaval Človek v vsem svojem dostojanstvu.

»Ničesar se nisi naučil,« je rekel s prezirom v glasu. »Hlapec si bil in hlapec si ostal. Zato ti je potreben gospod. Vsem, ki ne poznajo sebe in ne verujejo v sebe, je potreben. Potreben je vsem hlapcem v strašilo in v tolažbo. Jaz sem pa — Človek.

Sam svoj gospod in bog. Zakaj, premagal sem lakoto in žejo, mraz in vročino, prekoračil nešteto prepadov in skal. Nikogar ni bilo, da bi mi pomagal, nego v volji svoji sem bil svoj pomočnik. Nikogar ni bilo, ki bi me tolažil. Jaz v volji svoji sem bil svoj tolažnik. Zakaj nikogar ni, ki bi bil to, kar je Človek. Ukrotil sem sile prirode in jih prisilil, da mi služijo. Jaz — Človek... Delo, ki je bilo proketo od boga, sem odrešil in ga povelečal. Jaz — Človek!... Da... Ne-koč, pred šest tisoč leti je bil moj um omračen, in nisem znal za svojo mogočnost. Tedaj so lahko skrili pred mano mojo lastnino in mi pripovedovali, da je gospodovo. Tedaj, da, ker nisem znal, da sem Človek. Nisem znal takrat, da sem enak tistemu gospodu hlapcev, ki je hotel vse sam in se dal imenovati: bog. Nisem znal, da ime Človek ni sramota, nego da je to ime, kakor ime Bog. Duh moj revolucionarni je iskal in — jo našel. In sedaj, kdo je, ki mi brani vstop v mojo lastnino?«

Vojščak je prestrašen nastavljal orožje in razvrstil stražo. Človek pa je s silno pestjo udaril po straži in stopil v raj.

Radost in dostojanstvo je bilo v njegovih očeh v tistem trenutku.

»Raj... Izgubljeni moj, ukradeni... Pridobil sem si te spet. Nisem trpel zaman, ne zaman se boril.«

Nežen, otroški je bil njegov pozdrav

. In čudno... Nikogar ni bilo, ki bi si upal Človeka drugič izgnati iz raja in mu zapreti vrata.

Tako se uničuje mlade proletarce v svobodni domovini.

Sodrug Manfreda, ki je bil, kakor znano, obsojen na dve leti težke ječe, ker se je boril za izboljšanje položaja delavske mladine, je moral te dni začasno zapustiti celjske zapore vsled smrtno-nevarne bolezni, ki si jo je nakopal v celjskih zaporih, in ki se je povečala radi nemarnosti in krutosti tamošnje jetnišnične uprave.

Ko je začetkom februarja nevarno obolel, je smatrala uprava, da je dovolj, če se ga pošlje v bolnico za štiri dni in se ga potem odpelje nazaj v zapore kljub temu, da se bolezen ni obrnila na bolje.

Sodrug Manfreda je moral poldrugi mesec težko bolan ležati v ječi in živeti ob vodi in hrani, ki še za zdravega človeka ni. Bolezen je postajala vedno resnejša in nevarnejša. Uprava celjskih zaporov se pa ni zmenila za to, ampak je bila tako barsbarska, da ni dovolila niti tega, da bi se bolnega političnega jetnika obiskalo!!!

Slednjič je uvidela, da bi znalo imeti to ravnanje težke posledice in da bi odvrnila odgovornost s sebe, je dovolila, da s. Manfreda začasno odide domov.

Pripeljali so ga na celjski kolodvor, kjer so ga pustili sedeti tri ure na peronu, da se je še bolj prehladil. Niso mu kupili niti vozne karte! Slučajno je naletel na tako usmiljenega kondukterja, da mu je on kupil vozni listek. S. Manfreda se je po vseh štirih splazil v vlak. V Trbovljah se je zopet po vseh štirih splazil do kolodvora in še nekaj korakov dalje. Zapustile so ga sile, obsedel je ob cesti, dokler ni prišel njegov brat in ga odnesel domov!!!

In sedaj leži težko bolan doma in čaka na rezultat poslednje razprave o sebi pred najvišjim sodiščem — stolom sedmorice v Zagrebu, ki se vrši 12. aprila.

S. Manfreda ni omajalo niti malo grozno trpljenje in preganjanje in s svojim starim, dobrim nasmehom pravi sodrugom, da bi si želel skorega ozdravljenja, da se povrne med svoje sodruge.

Sodrugi! Nabirajte dalje za fond za žrtve reakcije! Pomagajte trpečim sodrugom!

Njegovo preganjanje in trpljenje naj vam pa skrči koščene roke v pesti, naj podžge v vas sovražstvo do kapitalizma, naj ojekleni vašo voljo v boju za proletarsko stvar!

Iv. Francevič:

Poziv.

(Po motivu G. Herwegha.)

Rujte križe iz grobov.
Vsi naj spremene se v meče
v strašne maščevalne meče —
Rujte križe iz grobov!

Rujte barikade, rovi!
Oni nam oltarji bodo ...
Tam mi sami za svobodo
se žrtvujemo brez slov.

Pušek, čujte, naših rov ...
Tam je vojska naše boje ...
Že železo žvižga, poje,
govoreč svoj blagoslov.

Zazvonite iz topov!
Naj grmijo k vstajenju,
k našemu osvobojenju —
Zazvonite iz topov! ...

Rujte križe iz grobov!
Vsi naj spremene se v meče,
v strašne tak, tako goreče,
da zažgejo moč okov! —

Izpuščeni sodrugi.

V torek dne 27. marca je bil izpuščen iz ljubljanskih zaporov s. Emil Klopčič, ker državno pravdnistvo ni našlo razlogov za nadaljevanje preiskave. Sledil mu je kmalu tudi starejši brat Franc Klopčič. S tem se je zrušil proces, kakršne si izmišlja jugoslovanska policija, da polni ječe s proletarci in daje zadoščenje vladajoči buržuaziji, ki je v Jugoslaviji ustvarila režim nasilja, korupcije in ropanja. Protestiramo proti temu, da se dijake-proletarce po nedolžnem preganja in drži v zaporu brez potrebe celih sedem tednov.

«Proletariat je grobar buržuazne družbe.»

K. Marks.

Proletarski koledar.

13. aprila 1920: 300.000 irskih delavcev stavka iz protesta proti slabemu ravnanju s političnimi jetniki.

14. aprila 1916: Zimmerwaldska konferenca v Kienthalu.

15. aprila: Železničarski štrajk v Jugoslaviji se spremeni v generalni štrajk.

18. aprila 1913: Liebknecht razkrinka podkupljanje pri Kruppu.

19. aprila 1921: Stavka poljedelskih delavcev v Češkoslovaški.

25. aprila 1921: Generalni štrajk v Italiji proti fašistom.

26. aprila 1921: Poljska napove vojno sovjetski Rusiji.

28. aprila 1918: Zastopnik ruske sovjetske vlade Joffe pride v Berlin.

29. aprila 1918: Komunisti prevzamejo obrambo monarhvske sovjetske republike.

Fond za žrtve reakcije.

Fond za žrtve reakcije. Zagorje. Nab. pola št. 4, nab.: Prosem: 88 Din; nabiralna pola št. 6, nab.: Zaman, Marn 254.75 Din; nabiralna pola 7 12.50 Din; nab. pola št. 10, nab.: Sitar Ivan 33.25 Din; nabiralna pola št. 12, nab.: Marn, 122.25 Din. Skupaj 510.75 Din. Tu je všteti v prejšnji številki izkazanih 450 Din. Trbovlje: Nabiralna pola št. 13, pob. sodr. Mravlja 43.50 Din; nabiralna pola št. 18, pobiral sodr. Okrogar in Višek 198.25 Din; nabiralna pola št. 19, pobirala sodr. Prašnikar in Bola 109.25 Din; Nabiralna pola št. 20, pobiral sodr. Camer 96.25 Din, skupaj 447.25 Din. Nabiralna pola št. 24, pobirala sodr. Šilikova, Jesenice 100 Din. Gorenc nabral 20 Din. Do sedaj vsega skupaj 1698.50 Din. Iz tega se je dosedaj dalo: sodr. Manfredu 550 Din, sodr. Erjavcu 650 Din, sodr. Klopčiču 200 Din, sodr. Kozarju 100 Din, skupaj 1500 Din.